

Юрко Яворенко.

ХАЛЕПА.

Жарт з артистичного
життя, на одну дію.

Ціна 20 цнт.

КЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ

ім. Тараса Шевченка.

ast 4th Street,

New York, N. Y.

From the Collection
of the late

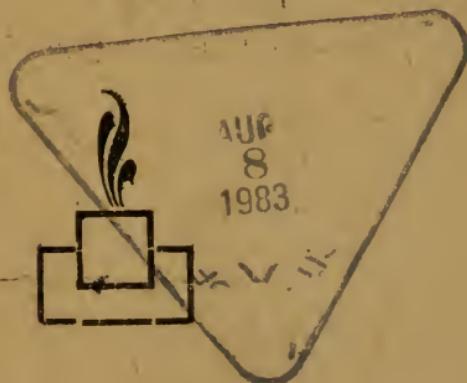
JOHN LUCZKIW

Юрко Яворенко.

КНЯСЕВА
ХАЛЕПА.

Жарт з артистичного життя,
на одну дію.

РБ-
3948
Із4КЧ
1920

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
ім. Т. Шевченка.

168 East 4th St.,

New York, N. Y.

ДІЕВІ ОСОБИ:

НЕДОЛЯ — молодий актор.

ЛАСКАВА — його тітка, стара жінка.

КАГАНЕЦЬ — Митрохван Степанович, антрепреньор маленької бродячої трупи, щідстаркуватий, жвавий чоловік, говорить швидко з русізмами.

ДієТЬ ся в маленькому місті, в хаті Ласкавої.

ХАЛЕПА.

(жарт з артистичного життя).

ЯВА 1.

Ранок. Кімната маленького міщанського будинку, з дуже вбогою обстановкою. Ліворуч від сцени — ліжко, праворуч — круглий столик, серед хати старе кріслко. В задній стіні, посередині, покривлене вікно. На другому плані, праворуч, двері.

Як завіса підімається, Недоля напів-одягнений, спить на ліжку.

За яким часом увіходить Ласкава з качалкою в руках.

ЛАСКАВА. Він тут! чи не анахтемська душа! Кудою ж це він уліз? Чи не вікном? (*іде до вікна*).

Так і с! У двері не пустила, то він втербчився вікном! От послав Бог гріх тяжкий на мою голову! «Родич», «племенник»!.. бодай ти одурів, як ти мені остобісів своїм сидінням!.. Треба забити вікно, щоб не лазив... а в двері не пущу, то може й здихаюсь таки сього супостата! (*виходить у двері і зараз-же віртається з мідним товкачем від ступки; говорить, дивлячись на Недолю*): не знала, не відала, а тут тобі — здрастуйте. «Ваш племінник, проїздом з трупою, позвольте з тиждень прожити!» Дозволила, а тепер і цяцькайся з ним мало не два місяці! Ні, підожди я тебе викурю! Ти в мене не засидишся!

(стукає). Це тобі не заїзд... (прибива цвяхом віко).

НЕДОЛЯ (підводячи голову). Що там таке? Не стукайте так, ради Бога!

ЛАС. (мов би не чує, стукає дужче).

НЕД. Не стукайте, прошу вас! дайте заснуть!

ЛАС. (тільки подивилася скоса і почала ще дужче стукати).

НЕД. (схоплюється). Не стукайте, я вам кажу!

ЛАС. Не кричіть, будьте ласкаві! Я тут хохляка і, здається, маю право робити що мені треба.

НЕД. На це буде день.

ЛАС. Мені треба зараз. А вам коли не подобається, то можете забіратись відсіля!

НЕД. (лягає). І виберусь....

ЛАС. Ми вже давно це чуємо... (починає знову стукати, Недоля суне голову під подушку. Далі схоплюється).

НЕД. (першово кричить). Перестаньте, бо їй Богу викину з хати!

ЛАС. Що? — мене гнати? Ах ти ж шпбеніку! отже павмисне буду стукати!.. (стукає).

НЕД. Годі, кажу!

ЛАС. Буду.

НЕД. Перестань!!

ЛАС. От же ні.....

НЕД. Так ось же тобі, чортова коцюбо! (шпуряє в неї виступцем, взявши його біля ліжка).

ЛАС. (хатаючи виступець). А, так це вже ось як? — виступці в діло пішли? Це я на те їх давала, щоб мені в голову жбурлять? Давай же лишеп'їх сюди, папичу! Я дала йому, зглянувшись на його злідні, а він бач що! Давай! (підходить; хоче взят і другого виступця).

НЕД. Ну, дзуски, не дам!..

ЛАС. Як то не даси? я сама візьму (*підходить ближче, нахиляється, хоче взяти*).

НЕД. Кажу, не дам...

ЛАС. Як же ти сміеш не давати?

НЕД. Не дам, та й годі.

ЛАС. Оддаси!

НЕД. Я получа ангажемент, а тепер нехай вони стоять тут! (*Бере в ній з рук виступця і обидва ставить під ліжко, а сам лягає і вкривається*).

ЛАС. Та що ж це таке справді? які люципірі понаставали. Влізе в хату, оташується, а ти йому й слова не смій сказати. Ні, коли вже до сього дійшло, то я не так захожусь біля тебе!.. Вставай, очищай квартирю!

НЕД. Добре, я йому скажу...

ЛАС. Нічого тут! давай постіль, давай, усе й забірайся з моєї хати!

НЕД. Нехай як візьмеш.

ЛАС. І візьму, силою візьму. Давай сюди подушку, (*береться за подушку*). Пусти!

НЕД. Не пущу (*держить теж за подушку*).

ЛАС. Пусти, пусти, кажу! наволочку порвеш.

НЕД. Ні за що!

ЛАС. Пус... (*смикає з усієї сили, Недоля пускає і вона заточується*).

НЕД. Ха-ха-ха! Ха-ха-ха! (*лягає*).

ЛАС. Ах ти ж, шпбенику! То ти так з тіткою поводишся? Се так за хліб, за сіль? Геть з хати! Геть зараз же, щоб і дух твій не пах!

НЕД. Ха, ха, ха!

ЛАС. Засмійся на кутні та на живіт, виродку проклятий! Смішно, що тітку побив; побе тебе лиха

та нещаслива година. Бродяга, волоцюга, ланець все-світний!

НЕД. Ну й ловко ви, тіточко, лаєтесь! І чому ви, з таким хистом не підете на сцену?

ЛАС. Геть бажу к бісовій матері, з своєю сценою, нічого тут мені баки забивати, та зуби заговорювати, вони ще в мене, хвалити Бога, не болять.

НЕД. Ні, без жартів кажу! ви б усіх артисток за пояс заткнули.

ЛАС. Ти ще сміятись? на глум мене піdnімати? Геть, забірайся зараз-же під тричорти! (*Бере його за плече*).

НЕД. Ого, як далеко.

ЛАС. Вставай.

НЕД. Одченіться — обридло....

ЛАС. Я до тебе не чіпляюсь, а кажу — вставай, забірайсь, я мушу нанять цю кімнату.

НЕД. І не обридло вам теє повторяти мало не що дня? Та зрозумійте ви, що я не можу зараз нікуди піти, я все листування направив сюди і тепер згодини на годину жду відповіді на свої листи. Тай, крім того, я неможу в друге місце переїхати через те, що не маю за що.

ЛАС. То мені клопіт! от, вставай, забірайся і буде найкраще.

НЕД. Но встану й не піду. (*Повертається від неї до стіни*).

ЛАС. Як не підеш, — я силою за ноги стягну.

НЕД. Попробуй, стягни...

ЛАС. І стягну! (*тягне; Недоля хапається за ліжко*).

НЕД. Ну годі, буде вже.

ЛАС. Вставай!

НЕД. Одчепись кажу!

ЛАС. Вставай.

НЕД. Одступись, сатано!

ЛАС. Не одступлюсь, аж поки не встанеш.

НЕД. (*схоплюється з ліжка*). Ах ти ж, чортова кукла! Довго ти будеш мене мучити? (*хапає її за ши-ворот*). Геть пішла з очей!

Я ВА 2 .

КАГАНЕЦЬ (*входить в поношеному літньому пальті, в капелюсі, в руці зошиток і палиця*). З добрым утром!

НЕД. А, це ви!.. вибачайте! (*хапає тужурку її виступці; одягається. Ласкава вискачує у двері*).

КАГ. Собственою персоною! Може помішав вам, так прошу вібачати, — дуже екстраординарний слу-чай.

НЕД. Нічого, нічого, прошу сідайте (*піднімає стілець і подає*).

КАГ. Мерсі! благодарю вас.

НЕД. Вибачайте, що в мене тут такий розгарді-аш: хазяйка як раз мазать збирається.

КАГ. О, небезпокойтесь, пожалуста! Я сам по-клонік простоти і враг роскоши. Я даже, можно сказать, толстовець в некотором роде... Да... так я до вас по дуже важному ділу.

НЕД. Я до вашої послуги.

КАГ. Хочу вас просить, щоб ви починали се-зон не з першого, як ми умовились, а сьогодня.

НЕД. Сьогодня?

КАГ. Еге! Знаете, такий... е... е... е..., не пред-віденний случай: я поїхав сюди знімати театр, а трупра

позинна була приїхати пістім, і раптом получаю телеграму, що герой хоче їхати. Як вам понравиться?

НЕД. Через що ж то?

КАГ. Найшов собі якусь там службу, чорт би його взяв з нею разом! Я думаю, вам все одно — тепер чи потім. Починайте, грайте, виручте, будьте батьком рідним! — Сьогодня спектакль!

НЕД. Та грать то не штука, тільки...

КАГ. Що? ангажемент? Я зараз...

НЕД. І це до речі: мені як раз сьогодня треба розшківуватися з хохлякою...

Я В А З .

ЛАС. (*увесь час слухає потім вносить кріслко*). На те вам ще одно кріслко.

НЕД. Еге, — спасибі, тъотю.

КАГ. Так це ваша тъотушка? (*до Лас*). Ізвініть, я думав, що ви просто... е... е... Імею честь представитися! артист і автор, Степан Митрофанович Каганець, антрепренор і режисер малоруської трупи. (*Подав руку*).

ЛАС. Здрастуйте. А я теж думала, що ви який небудь з їхньої кумпанії. Вибачайте.

КАГ. Хе-хе-хе... нічого, нічого... (*Виймає бу-мажника й дає Недолії троши*). Ну, то я поки що даю вам десятку, а то ввечері.

НЕД. Гаразд.

ЛАС. (*до Недолі*). То це вже ви й мені щонебудь дасте?

НЕД. А як же! авже-ж... тільки опісля, опісля, тъотю.

ЛАС. Ні, ні, вже краще зараз, а то...

НЕД. Ну, то гаразд! Скільки там! !

ЛАС. Та ви ж нічого ще не давали.

НЕД. Ну, візьміть поки що сі (*оддає*).

ЛАС. От і добрe. Може вам поспідати що приготувати?

НЕД. А щож? жарте! (*до Каганця*). Ви закусите.

КАГ. Я чоловік общественний... (*Ласкава виходить*).

НЕД. От і гаразд... Що ж у вас сьогодня йде?

КАГ. «Грошолюби, або чотирі смерті в чаду божевілля».

НЕД. О, я ще й не чув про таку песьу.

КАГ. Та вона рідко йде; либо тільки я її й ставлю.

НЕД. Що ж це — комедія? драма?

КАГ. Трагедія на п'ять дій в семи картинах.

НЕД. Історична?

КАГ. Ні, діється за наших часів.

НЕД. Певно, страшна, крівава?

КАГ. Звичайно, як трагедія; хороша песьа, а главное — дає збори і для постановки благодарна: розумієте, в публіці увесь час гомеричеський хохот, а в кінці кожної дії істерики.

НЕД. (*іронічно*). Це, дійсно, повинне бути щось надзвичайне. Чія-ж це?

КАГ. Собственного проізведення.

НЕД. А, ваша...

КАГ. (*подаючи зшивток*). Так ось вам ролька; це, знаєте, молода, середніх літ, людина, чесна, прямої вдачі, герой по натурі, трагик...

НЕД. Герой, та ще й трагик? Я ж таких ролів не граю.

КАГ. Та у нього там тільки одно місце, де він з ума сходить...

НЕД. Що? божевілля? Ні, я не берусь таких ро-

лів гратъ; я ж вам казав, що я резоньор цо натурі
ї на сцені.

КАГ. Та це не важно; я сам од природи не герой,
а більше характерний комік, однаке — коли треба,
граю й герой, а піноді навіть любовників приходиться
грати. Ви прочитайте, тоді сами скажете, що тут ні-
чого трудного нема.

НЕД. Ну гаразд, я прочитаю, тільки все таки
я лишаю за собою право до репетиції одмовитись,
коли побачу, що я до цієї ролі не підхожу.

КАГ. Ні, ні, ви вже не відмовляйтесь.

НЕД. А репетиція коли?

КАГ. Та ви вже так прямо учіть та й годі, у нас
свогодня репетиції не буде, а я з вами просто тут прой-
ду головніші сцени, покажу місця і все гаразд буде.

НЕД. Міста містами, а репетиція сама собою.

КАГ. Та, бачите, репетіровати не можна, через
те, що трупа моя не вся приїхала; оце треба зараз
послати телеграмою гроші, щоб виїздили.

НЕД. Ага! (Пауза. Недоля переглядає роль).
Коли ж ваша трупа приїде?

КАГ. Годині в 7-й повинна бути.

НЕД. А в вас велика трупа?

КАГ. Та ні, сказати, не велика, но ансамблъ хо-
рошенький; главиоє, що всі сигрались... У мене трупа
тепер трохи розпавшись і лишились, так сказати,
тільки свої.

НЕД. Як то?

КАГ. Ну, — я, жінка, дві дочки, два хлопці...

НЕД. Так у вас вже діти велиki?

КАГ. Не дуже щоб і великі, но все-таки поря-
доши. Старшому синові 16 літ, співає лірічних лю-
бовників і всяких парубків грас, дочка чотирнадцятій

літ, чудесно співає «Наташку Полтавку», і взагалі всі драматичні ролі; у меншої дочки теж виходить чудово Тернепіха, а самий менший синок, одинадцятий год пішов, Миколу дує так, що все оддає, і маю: комізм просто невозможний! Він, знаєте, ще трохи так, шепеляє, і як тільки вийде на сцену, скаже слово, — нубілка покотом! Крім того, — голос знаєте, такий баритональний альт; а танцює подлець — так вій собі представить не можете! це знаєте, буквально носиться в воздухі, не торкаючись до землі!

НЕД. Так, У вас, виходить, вся трупа своя?

КАГ. Ні, держу їй чужих; у мене оде недавно була чудна драматическая артистка, тепер поступила в циганський хор в Казані. Потім ще був герой нічого собі; но це подлець, скотина неблагородная! І онімаєте: я його витяг од сапожного верстака, в люді вивів, на ноги поставив, а він, мерзавець, покинув та в диких ішов. Ну, та хай їм чорт! Мені їй самому обидли ці «самоделки» артисти і я дуже радий, що оде натрачив на вас, бо чоловік з спеціальною школою освітою зовсім, інша річ. Я школу високо ціну і думаю, що ви з успіхом заміните отих усіх. Правда?

НЕД. Тоб-то як? завжди грати герой?

КАГ. Ну конечно.

НЕД. О, що ви?

КАГ. А що?

НЕД. Чого, чого, а за це не берусь!

КАГ. Чого там «це берусь», — це мудрість не велика! Тут стоїть тільки вдохновитися, ввійти в роль.

НЕД. Ну, крім цього ще потрібне відповідне почуття, — темперамент.

КАГ. Ніякого темпераменту, це все срунда! Од

актора главное требуется — іскусство... е... е... ефект проізвести, фортель підходящий викинуть...

НЕД. Це для коміка.

КАГ. Та і для трагика теж саме; трагикові ще навіть легче: вийшов, зробив величний жест, повів грізно очима — і жар!

НЕД. Ну, а я на жаль не маю такого виразного й грізного погляду, щоб ним робити ефект...

КАГ. Це пустяки, грим усе зробить. Я сам...

НЕД. А постать? Ні, ні, і взагалі я не герой...

КАГ. Ну, що ж... постать, як постать... я бачив ще з гіршою фігурою, даже, можна сказати, без всякої фігури...

НЕД. Для мене це не доказ.

КАГ. Чого ж?..

НЕД. Зовсім ні. Ну, припустім, що я набрався сього нахабства і граю; як ви думаєте, що вам заспіває публіка після першого- другого моого «героїчного» виступу?

КАГ. Нічого.

НЕД. Або й преса.

КАГ. І... і, голубчику! про це я найменше думаю: бо публіка — це загадка і їй часто таке подобається, від чого ми-б з вами хрестилися та тікали; а що до критики, то ви можете бути спокійні: ми незабаром подамось на Сібір, а там вже й чорт нам не дошкучить, не тільки преса!..

НЕД. Що? на Сібір?.. Ні, на Сібір я не поїду!

КАГ. Так ви ж не знаєте моїх умовій...

НЕД. Не знаю і знати не хочу!

КАГ. Ви бойтесь, що я завезу, та й покину, як покинув вас Крутихвіст? Але вибачайте, я не з тих!

НЕД. Нічого я не боюсь...

КАГ. Во-перших я беру вас на повне своє іжді-
веніе, ви получите в мене проїзд, квартіру, стол, стір-
ку білля, навіть одежду, як захочете... Крім того ви бу-
дете жалування получать; великого не обіщаю, але
все ж...

НЕД. Та не турбуйтесь, я сказав, що в Сібір не
пойду, і не пойду.

КАГ. Хм... не розумію... Ну, хіба вам не один
дідько грati, раз вам за це платять гроші?

НЕД. Не все ціниться ціною золота.

КАГ. Все!

НЕД. Вибачайте, — єсть такі речі, що над ними
кашшук не має влади.

КАГ. Голубчику! це все тільки теоритичні іл-
люзії, так сказати; ражу вам, як честний, благород-
ний чоловік, киньте ви свої фантазії, та поїдемо зо
мною; будете грать перші ролі; на афішах буду пе-
чатати з красної строки великими буквами — «При-
 участі ізвестного артиста малоруської драми такого-
то».

НЕД. Слухайте, добродію: — пропозіції ваші
доходять просто до нахабства! Ви пропонуєте йти не
тільки проти своїх принципів, а навіть гонор, честь
свою, пустить на якусь низьку шахрайську рекламу!

КАГ. Голубчику в наші вік без реклами ні на
шаг, — це ж звичайна річ!..

НЕД. Я прошу вас не говорить зо мною так!

КАГ. Не сердьтесь! які ж бо ви палкі! а казали,
що нема темпераменту! та вас хоч зараз на перші ролі!
Отже я жду ваших умов; на все согласен, тільки не требуйте невозможного.

НЕД. Я вже сказав, що ідеї свої не зражу і рі-
шуче прошу вас дати мені спокій...

КАГ. Гм... Ну й чому вам не іхати? ну скажіть чому?

НЕД. Я вже сказав.

КАГ. Це все брунда.

НЕД. Як знаєте.

КАГ. Еге... Ідея... Слухайте, пане Недоля, — чи не замішалась тут яка небудь чорнобривенька ідея з карими оченятами?.. Га? Чи не вгадав я?.. Ну й не сором же вам мінятися... е... е... іскуство на якийсь там, прости Господи, бабячий хвіст?! це ж смерть, самоубійство для молодого таланту! (*Недоля усміхається*). Ви не смійтесь, я правду кажу, бажаючи спасти вас для української сцени... Ну, та коли ви за сим так ғонитеся, то я вам предложу... (*Шепче на ухо*).

НЕД. Що? Як ви сміете?! це ж роспusta! Пропошу вас вийти геть звідсіль!

КАГ. Що ви? що ви?

НЕД. Я не хочу мати ніяких стосунків з таким добродіям, як ви! Забірайте свою роль і йдіть звідкіль прийшли.

КАГ. Що? Як? Га?! Ви зрікаєтесь ролі? Ви хочете зірвати спектакль?!

НЕД. Зрікаюсь!

КАГ. Гвалт! Зарізали! Грабіж!!

Я В А 4 .

ЛАС. (*вийгає з качалкою*). Що тут трапилось? Кого грабують?

КАГ. Серед білого дня — мене грабують! Ой гвалт, ратуйте!

ЛАС. Та заспокойтесь, пане..

КАГ. Не можу! У мене є жінка, діти, у мене є труп чужих сім душ, — чим їх годувати? ратуйте!

ЛАС. Заспокойтесь, я є цього щибеника в поліцію, коли він вас отримав! Я сама свідчитиму... В поліцію!

КАГ. Та одченіться ви з свою поліцією! Слухайте, ішо Недоле, що ви зо мною робите? Де ж вада совість? Ви ж дали слово, пообіцяли, згодились; навіть контракт підписали.

НЕД. Я не підписував контракта їхати на Сібір.

КАГ. Я ж і не везу вас! Нехай він западеться, той самий Сібір! Я прохану грати тут.

НЕД. Я не можу цієї ролі грати:

КАГ. Та як небудь, як зможете! В мене афіша, розклесна, в мене розход!

НЕД. Та зрозумійте ж ви мене, — я не можу, я боюсь братись за такі ролі, я людина запальна, я можу насправжки вбити свого партнера!

КАГ. Вбийте, вбийте, тільки не зривайте спектакля! (*Падає на вколошки*). Повний же збор пропаде! Згляньтесь хоч на діток, будьте батьком рідним!

НЕД. А, як це обидливо й гідко! Встаньте, коли ви хоч трохи ще людина...

КАГ. Ні, ні! вже краще вбийте, — або згодитесь!

НЕД. Ну, та встаньте вже...

КАГ. Згода? Та ніваже?! Благодітель мій... Ну, так починаємо ж репетіровати. Я зараз приблизно обставлю сцену і понамічаю міста (*бере стільце й розставляє*). А в мене вже і в душі похололо... Ну, дія проходить в кімнаті. Ну, оце буде проход, (*показує праворуч на стілець*), в столову вашого брата

міліонера; тут двері з надвору (*показує на середину*).

НЕД. Та як же репетіровать, коли я не маю поняття про зміст вашої песні?

КАГ. Єрунда! Я вам зараз скажу: я ваш брат, що всякими правдами й неправдами нажив міліони, а ви в мене служите на кирпичному заводі і получаете мізерну плату, як і всі робочі, бідуєте, недоїдаєте; у вас жінка, діти, вам досадно, а тут на заводі робить з вами пяничка, злодюга і подлець, граю його тоже я. От, він вас підмовляє вбити брата й заграбити його міліони; ви спочатку не соглашаетесь, потім в одну горобину ніч... Ага, от — до речі: чи нема тут у вашої хохлянки листа — хоч старої бляхи? бо тут в театрі грому ні з чого зробить...

НЕД. В крамниці є...

КАГ. Ага, ну значить прийдеться купити... Так от: в одну горобину ніч я підмовляю вас іти копати клад; для смілости напуваю вас горілкою, потім привожу вас до братового дому і кажу, що скарб тут; ви спочатку вагаєтесь, но под влянієм випивки, грома, молнії і желання грошей, ви, не отдавая собі отчота, рішаєтесь на убийство. Ну от: я з свічкою вихожу й читаю монолог, потім іду в ці двері (*показує на бокові*), і моментально перегріміровуюсь! На сцені пусто. Десь далеко чути грім і в вікнах мигтить блискавка. Через яку хвилину одчиняються двері і ви тихо, отак-о крадькома входите (*показує як*). По настоящому це ми повинні вдвое, але я мушу в цей час перегріміровуватись, то ви вже самі входіть і починаєте читать перший монолог, оцей-о. (*Показує в зшиток*). Це вже я опісля навмисне вставив цей монолог, щоб успіть

перегріміруватись. Ну, проделайте це, що я вам показав.

НЕД. (*проходить між двома стільцями, стає й читає без всякого виразу*): «Нікого, пусто. О Боже! аж ось коли привів ти над ворогом людським помститись. О, я зумію одплатити за все. Я кат, а не людина, я жизнь чоловіка у жменю зумію забрати! (сміється). і до тих пор держатиму її в жмені, аж поки не натішусь нею. О Боже!...

КАГ. Ну, так ви ж не спішіть так! Це ж белиє стіхи, читайте з вираженісм.

НЕД. Я ж з вираженісм.

КАГ. Яке ж тут вираженіс, коли ви ні одного знака препивання не видержали!..

НЕД. Ну, гаразд. (*Починає пільно зупинятись на всіх знаках*). «Боже, що я задумав? Рідного брата убити і з світа зігнати! Ха-ха-ха! Зігнати він сам себе зігнав! і сам колись на тому світі велике скаже в мені. Спасибі, що я збавляю його...

КАГ. Ви не так діліте. Треба «велике скаже він мені спасибі», а ви зупиняєтесь на мені, а спасибі кажете oddельно!

НЕД. Вибачайте, тут після «мені» точка!

КАГ. Та що ви вигадуєте! Покажіть! (*Дивиться*). Це муха сіла! (*Щищає пітtem*).

НЕД. А, муха! Ну гаразд. «Велике скаже він мені спасибі, що я збавляю його з світа і од гріхів, які міг би він нажити за життя до смерти йому не треба».

КАГ. Слухайте, їй Богу ви нехотя читаєте! Ясно ж, як Божий день, що перед «смертю» після «життя», треба зупинитись, і видержать паузу: о, дивіться.

(Показує в зишиток). Тут навіть многоточіє поставлено.

НЕД. Многоточіє? А я думав, що це теж мухи.

НЕД. Ви думаете? Ну я б цього не сказав. Де ж це воно те життя з многоточієм! Ага! «Життя йому не потрібне, бо через своє життя він убаває життя другої людини, котра бажає щастя і кохання на своєму віку»... (*До Каганця*). Про кого це він тут балакає, я не розумію.

КАГ. Бачите, тут в першій дії фігурує дівчина, яку він звів, а в неї єсть коханець. На жаль, в мене нема кому дать цієї ролі Голубчику, візьміть ви її, поки до вашого вихода...

НЕД. Другу роль? Ні за що!

КАГ. Та як же бути?

НЕД. Про мене... Дайте, в кого менша роль.

КАГ. Та нема ж кому; в мене, в цьому спектаклі буквально всі по дві, по три ролі грають.

НЕД. Викиньте.

КАГ. Голубчику, що бо ви кажете? Завязки ж не буде!

НЕД. Ну, грайте сами.

КАГ. Бога бійтесь, я й так уже граю три ролі: двох коміків і подлеца.

КАГ. Голубчику, нікуди вже зводить, — все зведено, що можна було: п'ять ролів вичеркнув, трьох головніших слова другим переписав. Подумайте тільки, чого це мені стоїть! Хіба легко самому черкати, нівечить свій власний твір?

НЕД. На віщо ж ви пишете песи з такою силовою дійових осіб?

КАГ. Не можна, голубчику! інакше, ну, яку ви трагедію збудуєте на п'ятирічні десяти особах?

НЕД. На щастя, я не драматург...

КАГ. Ото ж то й є!

НЕД. (*читає, далі роль іронізуючи, а кінець ви-
їкує з фальшивим пафосом*): «А він труну для неї
дбає, в которую збирається її покласти раніше смерті.
Смерть, смерть, йому, люциперу гідкому!

КАГ. От бачите! А ви ще скромність на себе
напускали, казали, що нічого не вийде!... сього моно-
лога трошки черконуть?

КАГ. То б то як? Хіба він довгий?

НЕД. Та й довгий, і якийсь він...

КАГ. Що? трудний язык? Так виправте для себе.

НЕД. Та не язык, а зміст, якийсь він не ясний...

КАГ. Ну, звиніть! Тут все ясно й понятно, тіль-
ки треба прочитати як слід! При тім це тільки висту-
пленіє, а вже настоящий монолог починається ось
де, (*показує і читає ремарку*)... «Після того, як він
рішаеться вбити й каже «смерть йому», роздається
сильнешій раскат грому, все кругом задрожало і він
починає (*читає з пафосом*): «О, Боже, ну що як
після того братовбивства земля вся сколихнеться і
грізно тучі затремтять? Отверзеться небо і глас про-
кляття з висоти осипле голову мою, лишить приста-
нища мене земного й пошле скітальцем по землі, де
їстvом моїм буде каміння, а кров напитком дорогим!»
О!

НЕД. (*читає простіше*). «Де їстvом буде ка-
міння, а кров напитком дорогим. А кров бере себе за
голову.

КАГ. Да пе «кров бере себе за голову»! — бере
себе за голову — ремарка! Там же скобки цвітним
карандашем!

НЕД. Та хто його тут розбере! Тут цвітних карандашів цілий квітник!

КАГ. Не звертайте уваги, — то вимарки були, а тепер ви жарте по червоному.

НЕД. (*довивтися в роль*). Та котрий же червоний? Тут їх аж три!

КАГ. А Господи! Ну, що ви за актор, що не можете справитися з купюрами!... Давайте сюди! (*Бере роль в Недолі*). Ну от... А ѿ справді тут начеркаю... як же це? Ну, краще я вам просуфлірую, а ви прорепетіруйте під суфльора.

НЕД. Давайте як небудь, аби хутніш! (*Каганець сідає верхи на один стілець і суфлірує: Кров? Пусті думки*) і т. д. Недоля за ним читає повним голосом з відповідними руками й мімікою, і чим далі все більше входить в роль).

НЕД. (*бере себе за голову, повторює за Каганцем*). «Кров? Пусті думки нікчемні! Все піде прайхом... і щастя і багатство — нікчемне баловство земне! А серце? Навіщо ватаг цей лихий всього життя людського?»

КАГ. Вдарте себе в груди.

НЕД. Добре! (*Каг. читає далі, Недоля за ним*). «О, Боже, дай пораду!»

КАГ. Станьте на вколішки.

НЕД. Потім стану.

КАГ. Стане зараз.

НЕД. Кажу — потім, стану на спектаклі, а тепер далі! (*Каганець читає, Недоля за ним*): «І Вата г цей веде мене па вчинок злій. О, я зроблю велике щось таке, що буде більше за діла героїв».

КАГ. (*Недоля замовк, а Каганець бере в кутку свою палицу, крадучись підходить до Недолі і теж*

прокалує свою роль). Так, так, не будь дитиною і вінкни трусості з голови, бо стид і сором бути трусом, бо трусості є ярмо людське! (Подає Недолі палицю). Ви берете в мене сокиру. (Читає).

НЕД. (беручи палицю, повторяє). «Оце до речі, ха-ха-ха!»

КАГ. Не так! засмійтесь як слід.

НЕД. «Оце до речі, ха-ха-ха!»

КАГ. Та не так; дайте мені ненормальний сміх.

НЕД. (Сміється божевільно).

КАГ. Ще не так: дайте такий сухий... е... е... короткий, — драматичний сміх, розумісте?

НЕД. (Сміється).

КАГ. Ні, пе те! От вам і школа ваша! І чому там тільки учати! Я завжди казав і кажу, що школа — єрупа!

НЕД. А я скажу, що ви сами не знаєте, що вам треба.

КАГ. Ну, ну, я вичеркну сміх! Жарте без сміху (читає).

НЕД. (за піном). «Тепер я знаю, що робить: іду!»

КАГ. Бистро ідіте в ці двері, (показує праворуч, і там вбивасте; в цей момент роздається страшний удар грому і бліскавки. Ви, блідний, з окровавленими руками, появляєтесь на порозі і починаєте... Ну, повторимо цей виход.

НЕД. (за Каганцем). «Тепер я знаю що робить, — іду!» (іде праворуч).

КАГ. (бє кулаком по стіцю). Входьте! (читає).

НЕД. (вертається). «Сам Бог, його святий престол, здрігнулися від того, що зараз учинилось! За-

черствівша луна під сводами небес откликнулася знов прокляттям по землі!..

КАГ. До мене! (читає).

НЕД. (до Каганця). «Де гроші, Пантелей? Признайся, — брав ти гроші?

КАГ. Берете мене за руку (читає).

НЕД. (хватає Каганця за руку), «Кажи, бо і тобі не животіти!»

КАГ. «Ось вони». (подає свій капелюх). Ви розриваєте мішок з грошима, но вам ужекажеться, що це черепки, і ви бросаетесь на мене (читає).

НЕД. «Давай, давай! Тепер я прягну крові і багатства!» (Бере бриль за підшевку й за верх і розриває).

КАГ. Стійте, стійте! що ви робите? Послідню шляпу порвєто! (Бере з рук бриля й читає).

НЕД. (за ним). «А, так ти такий? Черепя замісць грошей!..»

КАГ. Бросаетесь на мене.

НЕД. «А! дак ти такий!«

КАГ. Єнергічнє! (читає).

НЕД. (кидається на Каганця). «Черепя замісць грошей! Вино замісто крові!»

КАГ. Хватаєте мене за груди.

НЕД. (хватаючи Каганця за груди). «Черепя замісць грошей?! Вино замісто крові?! Так згинь же падло!»

КАГ. «Панько, опамятайтесь!» (читає).

НЕД. «Ні, пізно, пізно вже! За черепки я брата вбив, то й ти розсипся черепками! (хватає міцно за шию Каганця).

КАГ. (випускає з рук п'єсу). Тихше, тихше, не давіть так!..

НЕД. (*Не потураючи, термосує його*). «Я кро-
ві пратиу! Крові! замісць багатства!»

КАГ. (*хрипло*). Каравул!

НЕД. «Черепя замісць крові!»

КАГ. Ратуйте!

НЕД. «Вина замісць черепя!»

КАГ. Ратуйте, хто в Бога вірує!..

Я В А 6 .

(*Ласкава вибіга з коцюбою*).

ЛАС. Що тут таке? Чи ти не здурів?

НЕД. «Крові, крові!»

ЛАС. Гвалт, гвалт! Поліція! (*Кидається розбо-
роняти*).

НЕД. (*випускає Каїанця: той з розірваним ко-
міром, кидається збиратъ свої шпаргали*).

НЕД. (*хатає Ласкаву й Каїанця за плечі, випи-
хає в двері*). К чорту! Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!

З А В И С А .

ПАРТИТУРИ

до українських драматичних творів:

Безталанна, драма в 5 діях	80
Бувальщина, комедія в 1 дії	80
Бурлака, драма в 5 діях	60
Вихованець, комедія в 3 діях	80
Вихрест, драма в 5 діях	80
В неволі темноти, ком. в 3 діях	80
Дай серцю волю, драма в 5 діях	\$1.25
Душогуби, драма в 5 діях	80
Дячиха, комедія в 4 діях	60
Жидівка вихрестка, драма в 5 діях	80
Запорожський Клад, ком. опе. 3. діях	\$4.50
За Немань іду, оперета в 4 діях	\$1.25
Катерина, драма в 4 діях	80
Коханє в мішках, водевіл в 1 дії	30
Мати Наймичка, драма в 4 діях	80
Невольник, драма в 5 діях	\$1.25
Ой не ходи Гриця та на вечериці, драма в 5 діях	\$1.75
Орися, комедія в 4 вія	60
Панна Штукарка, комедія в 3 діях	60
Пімста жидівки, драма в 5 діях	\$1.25
Повернув ся із Сибіру, драма в 5 діях	80
По ревізії, етюд в 1 дії	50
Пошились у дурні, ком.-опера в 3 діях ..	\$1.25
Сатана в бочці, комедія в 1 дії	80
Сватанє на вечерицях, водевіль в 1 дії ..	80
Тарас Бульба, драма в 4 діях	80
Хмара, драма в 5 діях	80
Як ковбаса та чарка, то миєсь ся і сварка, водевіль в 1 дії	50

Всі замовлення посплатите на адресу:

UKRAINIAN BOOKSTORE
168 East 4th St., 1983 New York, N. Y.

50
44

ТЕАТРАЛЬНІ.

Американський шляхтич образець в 3 діях	30
Батраки, драма на 4 дії	
Безталанна, драма в 5 діях	
Бувальщина, комедія в 1 дії	
Бурлака, драма в 5 діях	
Великий молох, песса в 3 ох діях	
Вихрест, драма в 5 діях	
Глітай або Павук, драма на 4 дії	
Дай серцю волю, заведе в неволю, драма в 5 діях...	40
Двоє, драматичний малюнок на 1 дію	
Добри діти, образ з життя amer. школярів на 3 дії	
Душогуби, драма в 5 діях	
Душогубка, драма в 4 діях	30
Дячиха, комедія в 4 діях	
Жидівка вихрестка, драма в 5 діях	50
За Д.узі своє, драма в 5. діях,	
За Немань іду, оперета в 4 діях	
Запорожський клад, комедійо-опера в 3. діях	30
Катерина, драма в 4 діях	
Мазепа, драма в 5 діях	35
Наймичка,-драма в 5 діях	35
На сіножаті, жарт на одну дію	
На старості літ, образ з життя народу в 1 дії	
Наталка Полтавка, комедійо-опера в 2 діях	20
На тихі воді, на ясні зорі, сцен. образок в 4 діях .	25
Недолюдки, бувальщина в 3 діях	30
Орися, малюнки з міщанського життя в 4 діях	
Панна Штукарка, комедія в 3 діях	30
Пімста жидівки, драма в 5. діях.	40
Повернувся із Сибіру, драма в 5 діях	
По ревізії, етюд в 1 дії	20
Помилились у дурпі, комедія-оперетка в 3 діях	
Прометей, драматичний уривок	
Простак, комедія в 1 дії	20
Сватане на вечерницях жарт в 1 дії	
Сватане на Гончарівці, оперета в 3 діях	30
Соколики, комедія в 4 діях	
Страйк сценічний образ в 3 діях	20
Съвідки, комедія в 1. дії	15
Тарас Бульба під Дубном, драма в 4 діях	
Герновий вінок, або жертви царизму драма в 4 діях.	50
Кмаря, драма в 4 діях	50
Царинці черевічки, комедія в 5 діях	
Щасливий Край. комедія на одну дію	
Як ковбаса та чарка. то минеться її сварка, водоріль в 1 дії	

Всі замовлення посылайте на адресу:

Ukrainska Knyharnia
168 East 4th Street, New York, N.Y.